

НЕВИРОБНИЧІ ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Т.Р. Пономаренко, магістрант

науковий керівник: О.І. Лугова, к.е.н., асистент

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Сучасний етап розвитку економіки характеризується посиленням міжнародної, глобальної конкуренції, прискоренням економічних процесів, ускладненням структур управління підприємств внаслідок розширення масштабів їх діяльності. У ринкових умовах формується стійка тенденція до збільшення, часто неконтрольованого, частки не виробничих витрат в структурі загальних витрат підприємства, що може істотно знижувати його конкурентоспроможність і призводити до серйозних фінансових труднощів. Цим обумовлюється затребуваність обліковою практикою дієвих механізмів оцінки і контролю не виробничих витрат і підвищений попит на якісну інформацію про ці витрати для цілей аналізу, прогнозування, прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Проблема не виробничих витрат, вперше поставлена обліковою наукою близько століття тому, довгий час серйозно не розглядалася в роботах теоретиків бухгалтерського обліку. Однак в останні кілька десятиліть саме не виробничі витрати є найбільш актуальним полем для досліджень у системі обліку витрат.

Прискорення технічного прогресу, розширення масштабів діяльності і пов'язане з цим ускладнення систем управління, а також поступове впровадження комп'ютерних технологій в господарську діяльність поступово змушують бізнес нести все більші не виробничі витрати. У той же час, посилення міжнародної конкуренції звертає увагу бізнесу на споживача, забезпечення потреб якого поступово стає однією з головних цілей діяльності підприємства. У спробах пристосуватися до мінливих економічних умов, починається активний пошук нових моделей організації і ведення бізнесу.

С.Ф. Голов вказує на те, що витрати виступають багатоаспектною категорією, а це в свою чергу показує існування відмінностей даного визначення щодо цілей бухгалтерського обліку та його зв'язку із економічною теорією. Тобто, автор зазначає, що різні витрати необхідні для різних цілей [1].

П(С)БО 16 «Витрати» [2] є головним і необхідним нормативним документом для підприємств та організацій щодо формування інформації про витрати у фінансовій та інших видах звітності.

Не менш важливим для системи бухгалтерського обліку та ведення обліку не виробничих витрат є прийняття Податкового кодексу України, яким також регламентується їх склад та момент визнання.

Теоретична складова системи обліку не виробничих витрат включає дві складові:

- чітке визначення об'єкта обліку - не виробничі витрати;
- класифікація витрат.

Категорію «не виробничі витрати» необхідно розглядати як похідну від фундаментальної облікової категорії «витрати», а самі не виробничі витрати - як складову частину загальних (сумарних) витрат підприємства.

Не виробничі витрати - це вартісна оцінка наявних у розпорядженні підприємства ресурсів, спожитих (використаних) в не виробничих внутрішньогосподарських процесах

з метою створення нового ресурсу у формі матеріальних цінностей, або внутрішньогосподарських робіт, послуг.

Класифікація витрат є найважливішим методом їх пізнання, вона дозволяє розділяти загальну масу витрат на окремі групи і досліджувати їх окремо. Прийнято вважати організацію обліку витрат неможливою без їх науково обґрунтованої класифікації. Уточнення, доповнення, вдосконалення і, нарешті, розробка різних класифікацій витрат є традиційним атрибутом наукових робіт у сфері обліку витрат.

Поділ витрат обумовлено вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності, згідно з якими в собівартість продукції повинні включатися лише виробничі витрати (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці та загальновиробничі витрати). Всі інші витрати є позавиробничі, їх розмір часто залежить від тривалості періоду, звідси і назва - витрати періоду, періодичні витрати. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності, позавиробничі витрати не повинні включатися в собівартість продукції. Таким чином, основою для поділу витрат, є включення, або невключення в собівартість.

У сучасних умовах подальша деталізація невикористаних витрат набуває особливої актуальності. При цьому, в якості основних напрямків деталізації можна виділити:

- рівень відповідальності (центри відповідальності);
- цільову орієнтацію споживання ресурсів (процеси і потоки, що створюють цінність);
- фізичне споживання ресурсів (структурні підрозділи, місця виникнення витрат).

Порівняння П(С)БО 16 «Витрати», Податкового кодексу України та міжнародних стандартів фінансової звітності дало можливість автору статті [3] зробити наступні загальні висновки:

- невикористані витрати є складовими різних витрат діяльності для податкового та бухгалтерського обліку, що свідчить про відмінність інформаційних баз;
- окремого міжнародного стандарту «Витрати» не існує, основні положення, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства розкриваються у Концептуальних основах складання та подання фінансових звітів;
- певні положення П(С)БО 16 «Витрати» прямо повторюють правила МСФЗ;
- в окремих випадках П(С)БО 16 «Витрати» містить вимоги, які не виділені окремо в міжнародних стандартах, але знаходяться в їх рамках;
- деякі положення, які розкриті в МСФЗ, не знайшли свого відображення в національних П(С)БО України.

Групування витрат на виробничі і невикористані може бути тільки в рамках комплексного підходу до обліку витрат, багато в чому завдяки появі поняття і теорії бізнес-процесів, процесного бачення комерційної діяльності. Тому всі системи витрат, побудовані на основі процесів, видів діяльності, функцій, тобто, в рамках комплексного підходу до обліку витрат, засновані, так чи інакше, на групуванні витрат на виробничі і невикористані.

Зміна економічних умов господарювання і механізмів функціонування бізнесу зумовлюють появу цілої низки проблем, які потребують вивчення і переосмислення. Проблема обліку невикористаних витрат, на сьогоднішні, є, мабуть, однією з найбільш актуальних у системі обліку витрат.

Література

1. Голов С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні / С.С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. - № 1. - С. 16-25.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерством фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
3. Козаченко А.Ю. Облік невиробничих витрат: вітчизняний та міжнародний підходи / А.Ю. Козаченко // Облік і фінанси. 2012. № 3 С. 59-62